

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хөөрай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советинин органы

1953
март
19
ЧЕТВЕРГ
№ 55 (2740)

ӨРГЭЭ 23 КОТ.

Партияның, чазактын болгаш совет улустун сырый катыжышкыны

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совети март 15-теги бодунуң дөртүк сессиязына чурттуу амьдралын соксап чок болгаш шын ууртурунче ууланган шийтирилери чыгыс үн-биле хулаан алган. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазына эш К. Е. Ворошилов сонугурган. ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазына эш Г. М. Маленков томуйлатырган. Дээди Совет ССРЭ-ниң Чазанын составын—СРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелин бадьлаан. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бир дугаар орадакчыларына эштер Л. П. Берия, В. М. Молотов, Н. А. Булганин болгаш Л. М. Каганович, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Орадакчыларына эш А. И. Микоян бадьлатырган.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетиниң пленумунуң, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң март 6-да болган катышкан хурамы ууртуулганы улуг сырый катыжышкының болууларын, канында ундараашкын болгаш дүртөөшкүннерин болдуурашкын база бистин партия-лыктын болгаш чазавыстың ажылдап кылган политиказын бистин чуртувустун иштин-да, даштык-даа херектеринге ажырап чедирешкенин чурдарып хандырышкын эргежок чутулганын айткан. Анаа үндөзүлөп, бистин ууртуулганыстың күжү болза, оон коллективтинге, сырый катышканында болгаш күштүг-бүдүн катышканында болурун көргөш, Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитети, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму күрүнө база ажыл-агый ажыл-чорутулганын ууртурун улуг экижидер талазын-биле чамчык хемчеглерин боттандырып эргежок чутууда деп көргөшөр.

СРЭ-ниң Дээди Советиниң дөртүк сессиязы бистин чуртувустун күрүнө эргечтирилген Дээди органы болуу ССРЭ-ниң Дээди Советиниң көөр жууругу турганы хемчеглерин Конституцияга баар хойлу кылдыр күштүг болурун. Дээди Совет ССРЭ-ниң министрстволарын чаргыт тургузар дугайына хойлу чыгыс үн-биле бадьлаан. Ам бар турар министрстволарын улгаттыр катыштырышкын талазы-биле, улуг ажыл-агыйын, културанын, эргелдиг төрөдешкек айыр-ларынын ууртуулганын чыгыс министрствога катыштырышкын талазы-биле хемчеглер чүгө бо хун чутууда болуп келбес дөртүн чугаалаар херек. Оларын алаан үр үениң дүргүзүндө, эш Сталин бар турда, оон-биле калы бистин партияга болгаш чазакка тургузуп турган. Бистин чуртувуска таварышкан аар-берге чидирип-биле төлбаштыр бис болза, күрүнө болгаш ажыл-агый ууртуулганын улуг экижидериниң талазы-биле чутууда аарган организастыг хемчеглерин амьдралга чорударын бис чүгө дүрдөткөн бис. Министрстволарын улгаттыр катыштырышкын талазы-биле реорганизацияны чедирешкенин боттандыра болгаш оон бүтүрүшкүн чүдүдери боттандыра аргалык бис, чүгө дөртө, байлак дүржүлганын нигезип алган болгаш улгаттыр катыштырган министрстволарын ууртуулганын баштап шыдаар дык өзүлдеги кадрлар бисте бар болуп турар.

Күрүнени болгаш ажыл-агыйын ууртурун экижидер талазы-биле боттандырган хемчеглер бистин чуртувустун мурнунда туруп турар төгүдүг соругаларын чедирешкенин күресеринге улуг таарымчалык байдалды тургузуп турар.

Соруга болза, бистин хай националдыг социалистг улуг күрүненисти моон солгаар-даа мога чок болгаш бүтү тала-биле быжыгалаар, бистин Төрөн чуртувустун камгалааны болгаш айым чок чоруун хандырышыга совет чепсектиг күштерин быжыгалаар, социалистг улутурун болгаш колхозчу ажыл-агыйын бүтү тала-биле хөгжүдери, култураның байлакшы-нын көвүдери, ажылчыларның, кол-

хозчуларның болгаш интеллигенциянын база бүтү совет кижилерин материалдыг чагай байдалын көдүрери болуп деп март 9-та кажыдалдык итингизинге эштер Г. М. Маленков, Л. П. Берия болгаш В. М. Молотов боттарының чугааларына чугаалааннар.

Ленинниң сөратини болгаш оон херөө-ниң гениалдыг уламчылыктын, бистин баштычымыс болгаш башкымыс эш Сталинниң амьдралдан чарын чорутканы болза, совет улустун мурнунда турар канчаар-даа дажок улуг соругаларын боттандырышыга боттарының күженишкенин көвүдери, коммунистг ийги-ликти тургузарынын ийги херөөгө бо-дунуң салымшыкын улгаттырышкын, социалистг Төрөн чуртун күчүзүн бол-гаш камгалаары аргалын быжыгалаарыга болуун салымшыкын улгаттырышкын бүтү совет кижилерге хулаандырып турар. Бистин орувус билдингир: ол И. В. Сталинниң «СРЭ-де социализмниң эконо-миктиг проблемалары» деп ажылдык гениалг идеялар-биле, Совет Эвилели-ниң Коммунистг партиязының XIX съез-динин төгүдүг шийтирилери-биле чы-рыттыган.

Бүтү делегейниң нарындаашкынын байдалын үезинде бистин чуртувустун даштык политиказын ууртурун-даа талазы-биле база коммунистг ийгиликти тургузары дээш ССРЭ-ниң улустарынын улуг маадырыг, демиселин ууртурун-даа талазы-биле улуг болгаш харысалгалык соругалар Совет Эвилелиниң Чазанын мурнунда турарын Коммунистг партия, ажылчылар, колхозчулар болгаш интеллигенция, Совет Эвилелиниң бүтү улустары эки билдирер.

Улуг Сталинниң шычы өөреничилери-нинге болгаш сөратинстеринге баштапкан ССРЭ-ниң Чазы болза, партияны болгаш чазактын ажылдап кылган политиказын чедирешкенин боттандырышкын хандырап дөртүн совет кижилер бүзүрүп турар-лар. ССРЭ-ниң бүтү улустарының бузулбас чыгыс эвин болгаш Төрөн Коммунистг партияны долгандыр, Төп Комитетти бол-гаш Совет чазакты долгандыр оларның сырый катышканын көргөскен Дээди Советтиң дөртүк сессиязынын ажымында ол бүзүрө толаргай илөөн.

Совет улус Төрөн Коммунистг партия-га чыгынып чок бүзүрелдиг болгаш ийги-ликчилик дээрин ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сессиязын база катан көргөскөн. Партияны бүтү ажыл-чорутулганын дээди хойлу болза, улустун эрге-ажыл-тарына бараан болуру дөртүн ажалчы чоннар билер. Ажалчы чоннар-ның амьдрал эрге-ажытарына дүзүп турар, совет Төрөн чуртун күчүзүн улуг экижидеринге ууланган партия-ның политиказын совет кижилер чыгыс-лык чокка адеп турарлар. Ол политика-ның шыныын социализмниң тилдигин дөш демиселин оон чыдары-биле ху-латтыган. Совет Эвилелиниң ол политикага сөрүе кирген улустары партияны уурту-лаушкунга чаз-чаа чедирешкениге бүзү-реддиг чоруп оларлар.

Чазак бодунуң бүтү ажыл-чорутулганын-га саргынын ажылдык кылган политика-зык даштык болгаш ийгилик херектерге шыгыны чорудар деп ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Г. М. Маленков бодунуң сессияга чугаалына мелегелен. Ийгилик политика талазы-биле Совет ча-зак болза, ажылчы аңгы-биле колхозчу тараачыларның бузулбас эвилелин, бис-тин чуртун улустарының аразында акы-дурмалшык найырады моон мый-даа быжыгалаар, социалистг күрүнени кам-га-

лаз күчүзүн бүтү хемчеглер-биле быжы-тырар. Бистин чазавыстың хойлу бол-за, улустун чагай чорууну дугайында, оон материалдыг болгаш културалыг хер-ектерин максималдык-биле хандыра-нын дугайында, бистин социалистг Төрөн чуртувустун улуг экижидериниң ийги-лиги дугайында кошкан дивес сагыш салыр хулаалге болур.

Совет чазактын даштык политиказы болза, чаз дайымы болдуурашкынча болгаш бүтү чурттар-биле тайбык чурттарыныче ууланган болуп турар. Дээди Советтин сес-сиязына база катан мелегелени ышкаш, Совет чазак болза, тайбынны камгалаары-ның болгаш быжыгалаарынын, Совет Эвилели-ниң камгалааны болгаш айым чок чо-руун хандырышкын шылгаттыган полити-казын, бүтү чурттар-биле кады ажылда-жылганы болгаш кайы-кайымын эрге-ажыктарын сагымынга үндөзүлөп, олар-нын-биле ажыл-херекти харызаларын калбартырышкын политиказын ескерип чокка чорудар. Бистин чазавыс полити-тиг болгаш экономикагы сырый кады ажылдажылганы моон мый-даа боттанды-раар, улуг кылат улус-биле, улус демо-кратизмниң чурттарынын бүтү улустары-биле акы-дурмалшык найырады болгаш эл-сетки катыштырышкынын холба-зын быжыгалаар.

Сонургалдык чурттарың бот-боттары-ның дугаржуушкунун үндөзүшкүн тай-бык арга-биле шийтирилгенин шылдаты-мас хире ыдыг маргыдалыг, азы ший-тирилгенин айтырып амыг үеде чок дээр дугайында совет чазактын мелегелени совет улус, тайбынга ынакшылдыг бүтү улустар сетки ханышкыны-биле хулаап дидананнар. Ол болза, бистин бүтү күрү-нелер-биле харылааларымыска, оон ий-тинде Американың Кытышан Штаттары-биле бистин харылааларымыска хамаар-жып турар. Тайбынны камгалаарын со-нуургай турар күрүнелер Совет Эвилели-ниң быжык тайбык политикамыга амыг үеде-даа, база келер үеде-даа бүзүрелдиг болуп болулар.

Коммунизм тургузушкунунуң улуг херөө-ниң совет улус бодунуң төттүмөс күштеринге болгаш аргаларына быжык бүзү-реддиг-биле бүдүрүп турар. Бистин Комму-нистг партиямыс, оон каң дег чыгыс эвин, ажылчы чоннар масалары-биле оон үзүлбөс харылаалары совет улустун кайы-хире күчүзүг, эгилш дивес болгаш шычы чөлөгичи болуп турары дөртүн бо аар-берге хуиндер ооза акын-биле көстүп ту-рар. Партияны ууртуулганы-биле бистин улус эң улуг чыгыс эвин болгаш сырый катыжышкынын, сеткилди быжык болгаш сөрөччелдигин көргүзүп, бистин чуртувуска коммунизм тургузушкунуна бодунуң күженишкенин ийи данкыр ул-гатырып турар.

Бистин күчүзүг Төрөн чуртувустун күштери чечектелип, ол чаз-чаа чедиреш-кениге чоруп орат. Совет күрүнениң кү-чүзү, совет улустун мораль-политиктиг чыгыс эвин кажанында-даа артык улуг болгаш бурдулар хөгжүлгенин до-стадыштыр хире ыдыг күштер делегейде чок.

Улуг болгаш күчүзүг Совет социалистг күрүнө коммунизм тургузушкунунуң оруу-биле партияны, чазактын болгаш улустун сырый чыгыс эвин-биле, Совет Эвилелиниң бүтү улустарының найырады акы-дурма-лышкы өг-бүлө-биле бурунгаар чоруп орат. Бистин күштериниң төттүмөс үер дөзү, Ленин—Сталинниң улуг херөө-ниң долу тилдигезиниң үндөзүн мый!

(«Правданың» март 17-де мурнуку чүүлү).

Бодунуң күштеринге бүзүрелдиг, Ленин—Сталин-ның улуг херээниң шыннынга бүзүрелдиг, база Коммунистг партияны болгаш оон Төп Комите-дин, Совет чазакты долгандыр сырый катышкан совет улус коммунизмниң тилдигезинче бурун-гаар быжык-биле чоруп орат.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң бадьлааны Хоойлулар болгаш доктаалдар

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы хүлөөлгезинден эш Н. М. Шверникти хостаар дугайында болгаш ону ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң кежигүңүгө соңгуур дугайында

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:
1. Эш Николай Михайлович Шверникти чысе ажылче шилчээди-биле холбаштыр ону ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы хүлөөлгезинден хостаар.
2. Эш Николай Михайлович Шверникти ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң кежигүңүгө соңгуур.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазына эш К. Е. Ворошиловту соңгуур дугайында

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:
1. Эш Николай Михайлович Шверникти чысе ажылче шилчээди-биле холбаштыр ону ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазына эш Климмент Ефремович Ворошиловту соңгуур.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазынын Ораланчызы М. ТАРАСОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазына эш Г. М. Маленковту томуйлаар дугайында

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:
1. Эш Георгий Максимилианович Маленковту томуйлаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

ССРЭ-ниң Министрстволарын эде тургузар дугайында ХООЙЛУ

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:

1. ССРЭ-ниң Күрүнениң айым чок чоруунуң Министрство болгаш ССРЭ-ниң Иштиги херектер Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Иштиги херектер Министрствоу кылдыр катыштырар.
2. ССРЭ-ниң Шериг Министрствоуну болгаш ССРЭ-ниң Шериг-Далай Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Камгала Министрствоу кылдыр катыштырар.
3. ССРЭ-ниң Даштык садыг Министрствоуну болгаш ССРЭ-ниң Садыг Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Даштык болгаш ийгилик садыг Министрствоу кылдыр катыштырар.
4. ССРЭ-ниң Көзүг ажыл-агый Министрствоуну, ССРЭ-ниң Хөөкү ажыл-агый Министрствоуну, ССРЭ-ниң Советтар Министрствоуну, ССРЭ-ниң Белеткедер Министрствоуну болгаш Бяш ажыл-агый Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Көзүг ажыл-агый болгаш белетке-лү Министрствоу кылдыр катыштырар.
5. ССРЭ-ниң Дээди өрөдиге Министрствоуну, ССРЭ-ниң Кинематография Министрствоуну, Уран-чүүл херектери-нин талазы-биле Комитетти, Радиоинформация комитетин, Главопграбиздатты болгаш ССРЭ-ниң Күш-ажыл куралдарынын Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Култура Министрствоу кылдыр катыштырар.
6. ССРЭ-ниң Чык улутурун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Аш-чөм улутурунун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Эт болгаш сүт улутурунун Министрствоуну болгаш ССРЭ-ниң Балык улутурунун Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Чык аш-чөм улутурунун Министрствоу кылдыр катыштырар.
7. ССРЭ-ниң Кара металлургия Министрствоуну болгаш ССРЭ-ниң Өнүгү металлургия Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Металлургия улутурунун Министрствоу кылдыр катыштырар.
8. ССРЭ-ниң Автомобиль болгаш трактор улутурунун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Машина туудушкунунуң болгаш прибор туудушкунунун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Көзүг ажыл-агый машина туудушкунунун Министрствоуну болгаш ССРЭ-ниң Станок туудушкунунун Министрствоуну чыгыс министрство—ССРЭ-ниң Машина туудушкунунун Министрствоу кылдыр катыштырар.
9. ССРЭ-ниң Транспорт машина туудушкунунун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Судно туудушкунунун улуту-рунун Министрствоуну, ССРЭ-ниң Аар машина туудушкуну-нун Министрствоуну база ССРЭ-ниң Тууду болгаш орук машина туудушкунунун Министрствоуну чыгыс минис-

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары хүлөөлгезинден эш А. Ф. Горкинни хостаар дугайында

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:
1. Эш Александр Федорович Горкинни хостаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунуң Секретарына эш Н. М. Пеговту соңгуур дугайында

Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаадыры болза:
1. Эш Николай Михайлович Пеговту соңгуур.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретарынын Ораланчызы А. ГОРКИН.
Москва, Кремль. 1953 ч. март 15.

Чехословак Республиканың Национал хуралына

Эрим эштер!

Совет Социалистг Республикаларның Дээди Совети Чехословак Республиканың президентин, шылгарангай күрүнө дөстөтү болгаш Чехословакияны улустарының ынак баштычымыс эш Клемент Готвальдныч мөчөөнүн холбаштыр Чехословак Республиканың национал хуралына ханы кажыдалды иледиң тур.

Чехословакияны улустарының баштычымыс, чехословак улус демократтыг күрүнениң мога чок организакчымыс, Совет Эвилелиниң шычы өңүү эш Клемент Готвальдныч мөчөөнүн таварыштыр силерин-биле кады ханы кажыдалды тур бис.

ССР Эвилелиниң Дээди Совети.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Партиянын XIX съездинин материалдарын өөренип турар

Чөөн-Хемчик районун Хорум-Даг сумуунда Жанов аттыг көдө ажил-агый артелинде политшкола партиянын XIX съездинин материалдарын чедишигин өөренип турар.

Политшколанын дынакчылары съездин түндүк хуралына эш И. В. Сталиннын төттүгү чугаазы болган партиянын Төл Комитетинин азынның дугайында эш Г. М. Маленковтун өтөт илеткелни өөренип дооскан, ам 1951—1955 чылдарда СССР-нин хөгжүдөсүнүн дугайында беш беш чыл планынын талазы-биле съездин директиваларын база бо талазы-биле эш Сабуровтун илеткелни өөренип турар.

М. СЫНАА.

Тес-Хем районун Кызыл-Чыраа эге школасынын башкылары партиянын XIX съездинин материалдарын чедишигин өөренип турар. Бо чылдын январь-дан бээр башкылар бөлүмүнүн дынакчылары улуг башкы Сталиннын съездинин түндүк хуралына чугаазы болган 1951—1955 чылдарда СССР-нин хөгжүдөсүнүн беш беш чыл планынын дугайында партиянын XIX съездинин директиваларын база партиянын Уставына өскериңер дугайында илеткелни өөренип дооскан, ам партия Төл Комитетинин азынның дугайында эш Г. М. Маленковтун өтөт илеткелни өөренип турар.

Кичээдер-организастыг болган беким идея-теорияны денелге эрттип турар. Бөлүмүнүн дынакчыларындан эштер Р. Саар, Т. Серен олар өөренип эрткен материалдарын эки шилтедиш ап турарлар. Бөлүмүнүн дынакчылары болуп эрткен чер-чер Советтеринин советталаарынын үзүндө съездинин материалдарын 21 нөсөргө ажыгып чоннарга тайыбырлап таштырган.

М. СУРУҢ-САТ.

Чонну бижиктиг болдурар

Бижик өөрөдилгезин боттуг удуртур

Бижик билбес кижип политикадың даштында деп улуг Ленинни өөрөдилгезин утуп болбас. Партиянын XIX съездинин төттүгү шийтирлеринде бүтү-нитинин өөрөдилгезин онзалып айтыкан. Мынаарга бижик билбес кижип бүтү-нитин өөрөдилгезини хоойлузун боттандырары берге боуду.

Бижик билбес чорукту узуттаарына Совет чазак, Коммунисттик партия онза кичөөгөйни салып, чыл-бүтү хөй түнүгү акша-хөргөйни үлдүрүп турар. Чазактын ол сталинчы дузаламчыны чөп ажыгып шыдавай турарымыз кончут четпес.

Улуг-Хем районда 1952 чылда 36 бижик бөлүмнери ажылдап, анза нитинин билге 340 кижип өөренип турган-даа болза, бүтүн чыл нитинге чүгө 29 кижип бижикке өөренип алган чорук—ажылдын шынары багып, удуртулаганы денелге кууду деп чүвени хөргөйчөп турар. Ажылдын чаксы, чайгы, күскү кампаниялары эгелзөргө кандыг-даа өөрөдилгелер шуут кагдылар чорук чапчыл болган.

Бижик билбес чорукту узуттаар хөмчөгөйни бүтү-нитинин хөзө кылдыр амга чедир-ле тургузуп шыдавай турар бис.

Культарыейилдер чүгө башкылар киржиш турар, а комсомолчуларын, профсоюз чөргөчүлөрүн, культура-чырыдынның албан черлеринин ажылдакчыларын киржиштирбей турарымыз дык четпес.

Ол талазы-биле эжелте ажылдакчыларын, көзө ажыл-агыйын түскү өргөмилгелерин база ажыгылар узурлар.

Бижик өөрөдилгезини ол чугула ажылдап Улуг-Хем район Советинин күтөкс-

чи комитети шуут-ла чайлатынган турары канчап-даа шын эвес. Эрткен 1952 чылдын ийити чартымында район Советинин күтөксомунун хуралына Чазак болган Элиг-Хем суму Советтеринин бижик өөрөдилгезинин талазы-биле илеткелдерин дынаар планын турган, ол болдунаан. Шагаан-Армг хөорай Совети бижик бөлүмненин ажылын онза басмыраткан турда, ону райкутөксом биле тура кандыг-даа хөмчөг албап. Районда бижик билбес болган бижикте биче билдиригени толдогар үчүдүн амга чедир шын үлдүрүп чадаан.

Районда амгы үедө бижик билбес 377, бижикте биче билр 432 кижип салынып турар. Оларын бижикке өөрөдир, мынагы партия обкомунуң бөрөөвүнүң доктаамал боттандырар соругула-биле бижик билбестерге 22 бөлүмнери организастап, мына 241 кижип, а бижикти биче билрлерге 23 бөлүмнери тургускан, мына 283 кижип хаара туткан. Ол талазы-биле 50 культурайейилдер ажылдап турар. Оларнын нитинде билин шырап, метод талазы-биле дуржулаамы эштер хөй: Серин—18 кижип, Сембужин—17 кижип өөрөдир турар.

Чонну бижикке өөрөдир айтырыг куруенин бүтү-нитин хөзө боуду. Ону хөвергин боттандырарыга хамыктын мурунунда коммунисттер болган комсомолчулар, совет ителгелерин бурдуу организастор болур узурлар. Ол политиктиг чугула айтырымын боттуг удуртурган партия, совет организастар шуут хөзө амгы хөрек.

В. САМБА.

СЭКП Улуг-Хем райкомунуң секретары.

Фельетон

ААЗАТПАЙЛАР БОЛГАШ ООРГАЛАНЫКЧЫ

Соң бакчыныга жокалары бо-ла киргилеп келгилээр. Белген кижип бүтүрүтүңүз өзүрөдүн дөрдүдө беким ширээ кырында чалып каан калбэк сарыг казакты чалдыр албас. Бажынның эзелери ол кадасты онза хайрамыг кадагалып, бичип-ле хиреге бөргө чыгыг суг-биле камныг чутган, илтир-биле кылдыр басыкан, каттап чалып каар. Чылдын дөрт эргилгезинде ол ындыг.

Он бир азымында ак торгу удаанын биле артып бижээни: «Хаанын бурган камга!» дөң сөстөр номчутулар, а тал ортугайда хурен хилдинден бүткөн хаанын Россиянын сүздөсү—ийи баштыг арастан ээр чиритип апарган кыстар. Ам «азан», «бурган», «кадак» деп сөстөр эрткен төгүтүңү болган тоодуң сөстөрү боду берген дөрдүн барык шүрүтү кыжирлер билр.

Бир-ле катап бакчынын ээи дөргөн хар ажып дөгүг берген ар кижип бурган чүрүңүң мурунуга мөгөйш, христос чүрүмүс тейлээш «Ажымыс арбын болурун авыра, бурган!»—деп чабарам, беким мыштан будугтар сым чиген теңиңи мойну шыкш шүлүп турда, «Ой, Климент Зиновьевич—дөң, кадайм Екатерина Михайловна ону менектешипшаан, дүвү-далаш-биле сонга көжөгөйни дүй тырттыпшаан,—бистинче кижип кылаштап ор, кузурму!»—деп дендеп чугаалам. Ол үедө Климент Зиновьевич бурган чүрүң буртсарт хоора соккан, аптара артыңче ажыр окташтыган.

Кылаштап орган кижип кирбейн эрте берген. —Бурган-на бо, бистин бурганга тейлөөрүнүң кижип көрүпсө кандыг чүгө, а?—деп ол өг-бүгөңн алдыгы кызаста өөренип турар уруу Светлана кайган айтырган.

—Ичыл болбас чүвө—дөң, Климент Зиновьевич хаваан дүгөш чугаалам: «Бистинде бурган чүрүң бар, анза тейлеш турар бис деп сен улуска чугааладың, халак»,—деп уруун кончуп авары чалаан.

«Сен ичыл огуруңда-даа бурган чүрүң мындаа улус көрүп каалган чүвө-ле болгай» деп Екатерина Михайловна бодан орган, ол дугайын ам чугаалай бээр дөң дадалаашан.

«Ажымыс арбын болурун авыра, бурган!»—бо чалбарымкын бажыг эзелге анза эвес сөстөр болган. Шынаан-ла «бурган» арбын акшамы дараазында ичыл-биле «кылараман».

Климент Зиновьевич Бобровтун кадайм Екатерина Михайловна Григорьева 1951 чылдын ноябрь 7-де кыс уруг болжап. Анда-нези уруун хоойлу суугар адамын ады-биле Лидия Климентьевна Боброва кылдыр адып алганнар. Удаанда Боб-

ровтун кадайм Григорьева «бот не» болуп хуудуп алган, Чадаана хооркутөксомунга чедип келген. Чаш уругу дөң бот-пелерге тыпыс дузаламчыны бөрүн дилеп билдиришкени бижирге, хооркутөксом даргазы шыныгыта кызла шаап берген. Ол шыныгыта ам-даа күштүг болган Бобровтар оң-биле ай саньында бөжөн рубльди күрүңден ап эгелзешнер. 1952 чылдын апрельге чедир олар халак кижипти ай саньында ап келгеш, ам хуртла арбынын алыр деп бодан турар апарганнар. Бо кижип Бобровтарга ам-даа «кпелечки».

1952 чылдын күзүңүдө Абакандан цемент сөөртүп эгээр-биле албан черинин автомашинанын муңуп алган Бобров команировкалап чорутушкан. Ол чораш биеги Бобров таныш-көрүштеринге алдап чоруп турган хуусаанын бир негелзэ эрткеш, албан черинин автомашинанынга ракетка сөөртүп алган келген. Бобровтун сөзү-биле алдыга ракетканы ташыштырыпкан килограмм бүрүтүн 1 рубль 50 копейк-биле салып алган. Чадаана хоорайнын базарында болган бодуң жокаларына ол олчапны килограмм бүрүтүн 10 рубльге саарып ап шыдаан.

Суурну тавартыр алкан хемини эзелек балык тузар талазы-биле Бобровтар мастерлер. Олар эрткен чылын балыктын алган ону сүүдө жокаларына база-ла килограмм бүрүтүн 10 рубльге саздылап турганнар.

Бобров дөрдүн чогум чүү кижип ол, ла ма бе, азы чикжөк саздыма бе? «Не»—деп, харындаар дөргө, ол Бобров бо хүн дөрсөндө Чадаана бажында стандарттыг бажыг тудар комбинатта партия аге организастарын секретары болган СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң кижипуңу боду берген мындыг кижип чүвө-дир.

Бобровтун партияга таварыта болуп киргени чигингич чөк. Ол партия организастарын азынның сандарашкыга чедирген. Партия организастарын азынның экижидерин Бобровтан негээрге ол мында деп харында турар: «Чөк, мей партия ажилы кылбас мен, ол ажыг дөң менке акша төлөп бээр эвес, шыныгыг чүвө болза, ажылдаан турар ийле мен».

Бобровтун ажил кылбасын дугайында хоумалдар болган мөхөдөр партиянын Чөөн-Хемчик райкомунуң секретары эш Еремеевке, райкомунуң партия, профсоюз болган комсомол организастарын килдингени өргөлөкчиз эш Шавтар-оолга үрөн бээр билдингир турган. Олар Бобровтун хөзөн хынааш, хөмчөг алдырн чугаалап турарлар. Ичыл-ла Бобровтун алдыга чедир ыдык, дарган чоруп турары кымын ачы-авыралы болган ол ири!

Б. САВЕЛЬЕВИЧ.

Интеллигенцияны кижизидер

Ажыгы чоннарны калбак массаларын ортузунга партия-организастыг болган партия-политиктиг ажилдары чорударына көдө интеллигенцияны киржилгени партия организастары илеткешидер узурлар.

Шак мында арга-биле партия бижик партия кижипуңу эвес активти өскүрер болган кижизидер ажыды Улуг-Хем районун Хөр-Тайгада Сталин аттыг вохостта партия организастары багай чорудуң турар.

Сумуда школа башкылары, эжелге ажылдакчылары болган өскө-даа түскү артемингилер бар. Хөй-нитин амыдыралыга оларнын киржилгени партия организастарын секретары эш Доржу илешпейкипейн турар. Колхозчулар ортузунга чорудар агитация-массалы ажилдарга башкылар багай киржи келген. Олар колхозтун хава созуунуң редколлегиянын болган агит-хуудуштар редакторларынын ажилына дузалашпай турар. Хөй-нитин ажилына

илешпейки киржирин бодунуң хундулугу хуулазгези кылдыр билбейн турар эштер башкыларынын аразында бар. Чикжө, чөкөтө чаз суму Советинин даргазы эш Сарыг-оол кызла пөскө дөзүгү өскөри бижип бөзрин башкы Кара-оолдан дилзөн. Кара-оол болза, ону мүн-не кылган, а кылганнын хөзө-лени кылдыр 40 рубль лөгөн турган. Ол болза, көзө интеллигенция ортузунга кижизидилгени ажыдыг эң-не кууду денелдеп чоруп келгени хөргөйчөп турар.

Партия организастарын секретары эш Доржу бодунуң политиктиг билини беким алып дугайында чүгүлдүг ордала-жымышны база кылбайн турар.

Партиянын Сүт-Хөл райкому колхозтарын партия аге организастарын секретарынын болган көдө интеллигенциянын политиктиг кижизидилгенин хөргөйчө улуг кичөөгөйни салмы негетинип турар.

Д. СЮРИОН-ООЛ.

Бистин күзелюис

Солчур болза, өвүр районун сумуларын бирээи. Бо сумуңуң ажыгы чоннарын ортузунга политиктиг кижизидилге ажилдары эң-не четпес чоруп турар.

Лекция пропаганда болган агитация-массалы ажилдар барык-ла соккаан. Бо чылдын сумунуң ажыгы чоннары чалгыс-даа лекция помчулазы дынашаан. Сумуда партия бижик болган партия кижипуңу эвес активтиг күжү агитация ажилыңче эжелзетинмейн келген. Районун удуртур

ажылдакчылары чоннуң мурунуга политиктиг илеткелдерин көп кылмы бөрбейн турар.

Бистин күзелюис болза, Совет Эвилелдин Коммунисттик партиянын XIX съездинин материалдарын сумуңуң чоннуң пропагандалаар ажыды мөөн сонгар доктаамал чорудары чугула. Бо дугайында партиянын өвүр райкому сагыш салыр узурлар.

В. ТОПУЯ-ООЛ.

Сөөлгү үедө кичөөл чорбастаан

Чөөн-Хемчик районун Чадаана сумуунда бижик өөрөдилгези 1952 чылда эки чоруп турган. Ол болза, ичылдарга башкылар турган эш Кызыл-оолдуң организастыг чорудан болган, а ол эске берге барган теңиден эгелзеш, мында бижик бөлүмү чалгыс-даа кичөөл чорутушкан.

Сумуда бижик билбес кижип 30 ажыг болуп турганда, ол суму Советинин даргазы эш Шангыр-оол, парторганизация секретары эш Чадамба олар чонну бижикке өөрө-

дирин ийи-тшкү чергенин айтырым кылдыр көрүп азы шуут-ла үелзөвейн турары шын эвес.

Политиктиг билгеге болган культурага чугула хөмбашкан айтырыг—бижик өөрөдилгезин организастар дугайында чоннуң чөнтүг негелдешин дарый хандыры хөрек. Бо талазы-биле районунуң удуртулагамы база экижидери чугула.

М. МАЖАА.

Дарбий организастар хөрек

Тере-Хөлдүң партия, совет болган улус өөрөдилге организастары чоннуң иштинде бижик билбес 15, бижикте биче билр 69 кижип бар деп эңир чылмы-на чугаала-жып турган, а ол саннарым бо чылмын база-ла өскериңе чөккө шөкжилеп алган тургулар хөзөвөр.

1952 чылдын чайымында ол черге 22 культурайейилер ажылдап турган, а ол культурайейил болуп турган школачылар, сентабрыла өөренип эгелзөвөндөн бээр көзөдө бижик бөлүмнери мындаа чедир чалгыс-даа кичөөл кылбаан. Бижик өөрөдилгезинин ажилы экижидер дугайында

Советтер хуралына 4 удаа чугаалашкан база-даа, үлдүргөн шийтиренин күтөксөдө дөң хынада чөгүндөн, ол хөмчөгөл түңгөл чөк болуп артышшаан.

Шынаа сумуунда колхозчулар, Картыгач, Балыктыгың болган өскө-даа черлерде ажыгы чоннар бижик бөлүмненин организастарын негеп турар. Чоннуң ол чөнтүг негелдешин дарый хандыры чугула.

Х. БЕГЗИ.

Колхозчу анчынын үлегери

Улуг-Хем районда Сталин аттыг көдө ажыл-агый артелинин кижипуңу эш Сендэж бодунуң колхозчу хуулазгези акт-сеткилди күтөксинишаан, тывышкы ачык болуп өлөпөр турар.

Эрткен анымыр сезонунуң үзөндө чарган көрөзүн эш Сендэж чөгүрө ойнуле

125 хуу күтөксен. Бо чылмы 800 рубль-диң аң-окук дузаарын хуулазгези февраль 15-ке чедир 1100 рубльдиң өлүгн кирген. Ол шыкшай райпога 450 рубльдиң эң-эдин база дузааган.

Н. УРАНГАЙ.

Миллионер колхозтун чылгычызы

Санчы Иван Окуй-оолович 60 хире чылдарын дүргүдө Би-Хем районун өкө деп черин бажына хуу амыдыралга чуртан келген. Ол амыдыралын иштанде дык аар-бергени чуртан эрткен. Өкө бажыныг калбак ховуларын болган партия агитациянын мый-бээр кижизидер көжүп, ийи-чагыс калы-биле амыдырап чораван. Көшкүн болган хуу ажыл-агыйын амыдырап оң чурталгазына өөрүшкүдүг, чаа амыдыралды чедирип келгенин арга-чы чөк турган.

1947 чылдан эгелзөш областтын ажыгы чоннары коллективтиг ажил-агыйге массалык-биле кирип эгелзөн Иван Санчынын сеткы-сагышын хөмчөдүрүшкан. Төрдүк бажына хуу ажылдыг арааттар чылган черинге район төвүндөн келген көдө ажил-агый специализация коллективтиг ажил-агыйнын ажил-дузасынын дугайында кылган лекциянын эш Санчы улуг кичөөгөй-биле дынаш алган, азын-ча чанып кел сала колхозчу амыдыралдын артык күштүңүң дугайында лекциядан билин алган чүдүлери кайдыгыга өөрүшкүдү-биле чугаалап бөрбешкан, колхозка кирер дугайын сүмөшкөшкан.

Иван Санчы ол доран Туран хоорайга чедип келген. Туранда «Кызыл тараачын» колхоз мурундан тура туруп келген, ажил-агыйн элзөө хөгжүдүлгө, ичыл-ла даа күш талазы-биле дошпак колхоз турган. Районун эң ирак Хүт сумуунуң арааттары ол колхозче массалыг кирип эгелзешнер. Иван Санчыны ол колхозтун нитя хуралына колхоз кижипуңуге база хүзөө алган.

Колхозчу болганын даартамында эш Санчы колхозтун баштаар черинин контролына өөрүшкүдү-биле чөдө бергеш, кылмы эгелзөр ажылын айтырган. Колхоз-

тун баштаар черинин даргазы, эреинээр ашакче көрүңгөш:

—Чүңү ажылдан эгелзөр деп бодан тур сен, эрчим колхозчу?—деп айтырган.

—Колхоз баштаар чертен кандыг-ла ажылды кылдырым онзар болду, ону күү-сөдиринге бөдөн мен—деп Санчы ашак харылашкан.

—Колхозтун нитилендирген чылгы малын силерге маддыларын шийтирзедиле, ажырыс мыйнаа?

—Нитинин малын кадалагары мензе аас-кежин-тир, харын ажылдан киритпейн, дарга—дөң.

Колхозка кирген хүнүндөн эгелзөш амга чедир И. Санчы колхозтун улуг чылгычындында үргүчүгү ажылдан турар. Бо ажылдан келген үзөңдүң иштинде чылгы малды ажыларынын талазы-биле элзөө байлак дуржулаарын ол бодунга шийтээди алган. Бо аразында чалгыс-даа баш мал когаралга таварышпаан болган төртүңгөн кулуннарын бүрүнү-биле камталган ап келген: 1947 чылда төрзөн 18 бөдөн 18 кулууну, 1948 чылда 40 бөдөн 40 кулууну, 1949 чылда 45 бөдөн 45 кулууну, 1950 чылда 53 бөдөн 53 кулууну, 1951 чылда 42 бөдөн 42 кулууну, 1952 чылда 53 бөдөн 53 кулууну бүрүнү-биле алган болган өскүрөн. Шулу 251 кулу!

Он ажаалгамында турар чылгы малдын өздүдөдү болган күш-шыдадыг болуп турарынын кол чылдагааны болза, нитинин малынын баш санын өскөри дөң оң акт-сеткилдиг ажылдан турарында болур. Чаа төртүңгөн кулунарнын дүргөн доруктурт алыр соруга-биле 5—6 хонуктарынын иштанде иелерине тулуп эмирер органы ажылап турар. Анык белеринин чамымыз төрөзүнүн соонда кулунарнын ээлбейн

бар чорукту болдурыс дөң оларны чалдыктырып, кулунарнын тулуп эмирер аргалары хөргөйчөп турар. Баштагы чылдарда чылгы малды Ал-Букур ховуларына болган Туран бажына кижип, чылмы олардын турган. Сөөлгү чылдардан бээр Хүттүң Ичел-Даш, Алым-Дөң, Сарыг-Сиген деп черлеринин эки олардын ажылдан турар. Дуржулгалык чылгычы чылдын, күзүн, кижип болган чылмы чылгы малга таарымчалыг ойттуг, суугу, куужуруң олардын эки шилени билр. Ол олардын эжелзештир ажылдан турар. Эң мынагы кылмы үе маалдыг ойттар черлерин күзүң чөп кара-ла демектей көрүп алган, кылмы үе келгере ажылдан турар. Кымык-даа, чайгы-даа үеде чылгың күңдө 2—3 катап сугтарып турар. Эш Санчы маалдыг ойттар, дыштанар үелеринин чүрүмүн чөп таарыштырып турар.

—Чылмы мал көжжө дүвө, дүн ортузунда, эртен даң бажында улуп дыштанар, оң соонда ойттан үрүчкүчүр. Ол дыштаналга үзөндө оларга бичи-даа шилтык катпазын хайтаарал турар мен—деп эш Санчы чугаалап турар.

Санчы ашак колхозка кирген соонда кидис өдөн чарылаан. Ол ам чылгы, чырык бажында чурттан турар. Коллективтиг ажил-агыйга оң улуг салымчылыктары-биле чергелештир, оң материалдыг болган чаагай амыдыралы улам-ла экижип турар. Чыл бур ол кам-кам тонна тарааны, кам муң рубльди болган продуту аймаан күш-хүнүңгө ап турар.

Колхозтун нитилендирген мал ажыдын хөгжүдөринге чедип алган улуг чедишкелчир дөң 1952 чылда СССР-нин Көдө ажил-агый Министрствыундан «Көдө ажил-агыйнын мурузачымыз» деп демектиң анза тывыскан болган областтын көдө ажил-агый эргөлөшкөндөн 500 рубль түнүгүг акша шийткел берген. Онундай колхоз баштаар черден кам удаа

өскөртиг шилваларын алган болган хүндүлгө, көргүзүг сабырларынга амы үрүчкүгү үнүп келген.

И. Санчы ам Бүтү-аниканын көдө ажыл-агый делегацияныг киржип кандылат. Чөкөтө чаа эрткен ажыгы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтеринге сунгалмаларга колхозчулар анза улуг илеткелди көргүзүп, район Советинин депутаттыга ону сонгаан.

Чөкөтө чаа Туранда «Кызыл тараачын» миллионер колхозтун атыг кажаанынын чыныгта эртен элзөө хөй колхозчулар хөргөжин турар. Оларнын аразында Иван Санчы өөрүшкүдү-биле чугаалап тур. Атыг кажаанынын иштинден дөрт шаяктыг азытыг бичин оолдар аты өдө сөөртүп үлдүрүп келгеш, тарыла шөлүңчө чорутулар.

—Кижиптиг чөкөтө чаа-ла думчууш аптап, дүвүн кадырмы каан кулунар ам нитинин ажил-агыйнын чугула хөзөңгө киржил турары мензе дык-ла өөрүңчү-лүр—деп өдөк сөөрткөн оолдарнын сөөмчө көрүп, эш Санчы чоруга чугаалаан.

Инда турганнар: —Шынаан-ла, эш Санчынын өскүрүп каан кулунарны ол-ла болгай, ам ажылдан турар улуг алытар болган турлар—деп чалгыс-агай чугаалашканнар.

—Машина келр чөдө берген боор, мен-даа чоруттайн, байырым оолдар, мен келгемке чедир күш-ажыгы улуг чедишкелчирлер болуруңарын күзөңгө—дөң, эш Санчы оолдарнын холдарын туткан, колхоз венторачычө чорупкан. Оолдар эрчим чылгычыннын ичыл сеткил-биле үзөңгөр.

Чөөн-Хемчик районун Чадаанада көдө ажил-агыйнын дүрүчкүгү станициянын колхозтарын улуг чылгычыларын бич ай хуусаалыг семинарлар өөренири-биле эш Санчынын чорупканы ол.

М. КАВАА-САРЫГ.

Колхоз ажылын беким денелче

Барымын-Хемчик районун улугаттыр партиянын «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхозу 1952 чылда эш Ста

Сталинның ады — тайбыңның туғу

Кажыдалды күш кылдыр хуудулар

ПЕКИН. Кыдат улустун эң эки өңүтү эң Сталин-биле чарышкынын хунеринде Мао Цзэ-дунун кажыдалды күш кылдыр хуудулар деп кыйгырыныга Кыдаттын ажыды чоннары чаз-чаз күш-ажымды чедикшикер-биле харылап турарлар.

Тайваньның металлургия комбинатын электрлик суугулар дехини коллектив эш Сталинның тураксаалына хообаштырган кажыдалды митингте продукцияны бүдүрүп үндүргөзгөн улагтырыныч уланган 33 чартыкчы саналарын кийргенер.

Комбинаттын ажыдачылары мында деп медегдөөнөр: комбинатта бүдүрүлгө совет улустун ак сеткилдиг дузаламчынын болгаш эш Сталинның аламын сагыш салышкынын ачылында өскөн дээрин сактын турган, улам эки ажыдачымысты,

дүргө эңдиргилерин шингээдип кирерин болгаш мартта пландан ажыр 200 тонна каным чуртка бөрүн азаап тур бис.

Кантонунуң ажыдачылары кажыдалды митинглерге ийи дөңкүр күженишкени-биле ажыдачыны эш Сталинның чуртуунун мурнунга таңгырагалаанар. Кантонунуң электри эргелелиниң бүдүрүлгелеринин ажыдачылары болгаш албан хаагычтары 1953 чылдың бүдүрүлгө планын хуусаа бетинде күсөөдөр деп хууэеннер.

(СЭТА).

Бразилияның коммунистг партиязының Национал комитединиң кыйгыры

МОНТЕВИДЕО. Носиф Виссарионович Сталинның мөчөөниңе хообаштыр Бразилияның ажыдачы ангызына болгаш улауэти Бразилияның коммунистг партиязының Национал комитединиң кыйгыры «Империас популар» солун парлаан.

Кыйгырыга чугаалап турары болза: «Улуг Сталин мөчөөн. Бүгү делегейини мөчүтүргөн болгаш дарлаткан кижилериниң чатай чоруунга доктаамал ажыдап чораш кижиниң күчүлүт чүрээ сокпастай берген... Сталин тайбыңны болгаш кижиниң аас-кежениниң эң улуг камгалагычы чорашан. Амгы үеге чедир улус кымга-даа ол хире ынак чорбаш. Бүгү делегейде мэдөөн-милдон бөдүүн кижилер оң үни дышпап, оон мерген улауэти өрөөдүн эдерип турган. Оң үни тилектеге бүдүрүлгө сийдиктирип турган. Бодуэун эң эки өңүтүн эңтинемези-биле чидиргенге хообаштыр бразил улусе кажыдалды турар. Улуг Сталинның мөчөөниңе биетин Төрөөн чуртувустун ажыды чоннары болгаш ак-сеткилдиг бүгү кижилери муңгарал-биле кажыдалды турар».

Тайбыңны болгаш хосталгынын туугун бедик бүдүрүп, дайын кыпсыкчыларынга удур демиселди күштедиргеш, Сталинның

тураскаалын сактырычы кыйгырбышаан, Бразилияның коммунистг партиязының Национал комитеди болза, «Совет Эвилелдинге чамыш-сыныш чокка бердинген бөдүр деп бодуэун чайгылыш чок шиптирелиниң дугайын база катап медегел турар. Бразил улусе социализмин төрөөн чорутууга удур кажан-даа дайындашса дээр дугайында бодуэун мыктыг таңгыраан. Национал комитет база катап каталтап турар».

Эң эки келир үе дөш демиселге улус тилекчи болуп үнер. Улуг Сталинның тугу Совет Эвилелиниң тилектирбес Коммунистг партиязының болгаш оң Сталинның Топ Комитединиң холунда туруп турар».

МОНТЕВИДЕО. Бразилияның хоорайларының муниципалдыг палаталары, яны-бирү политиктиг үездериң хей-ниити ажыдачылары, депшилагели демократтыг организациялар, бүгү-ле бөдүүн кижилер Носиф Виссарионович Сталинның мөчөөни-биле хообаштыр Совет чазакка болгаш улуска боттарының кажыдалды илеретип турарлар.

Сан-Пауло, Ресифе болгаш еске-даа хоорайларының муниципалдыг палаталары

боттарының кады ажышкынын чагыс үн-биле илереткенер.

Нов-фрибург хоорайның муниципалдыг палатазына чүве чугаалап турган, социал-депшилагели партидан муниципалдыг чөвүлгөчү Педро Жозес Невес болза, Сталин «кижи төрөлгөниң хосталааны болгаш алдары дөш демиселдин туу тудуэчүзү, фанатизм тилкөөн улуг тилектеги кол организациячы» деп адаан. Муниципалдыг палатаның кежигүнери болгаш хурага олурган еске-даа кижилер Носиф Виссарионович Сталинның тураксаалын бүт кырына туруушкуну-биле болгаш минута дургузунда мыт шимзөөн чидирери-биле сагынганар.

Федералдыг парламентиниң депутаттары Роберто Морена бодуэун парламентке чугаазын улуг Сталинга алдар болдурган. «Сталинның ады, оон херээ, улустарын хосталааны дөш демиселге бердинген оң ажыдачыны чүс-чүс чылдары мөңгө арттар, тайбылга, хосталага болгаш аас-кежениге ынак бүгү кижилер ол атты кезээде сактын чоруур» деп ол чугаалаан.

(СЭТА).

И. В. Сталинның мөчөөниң дугайында Американың бөдүүн кижилери кажыдап турар

НЬЮ-ЙОРК. Америк ажыдачыларын, албан хаагычтарын, студентилердин, ады-ыгы организациялардан болгаш солун-нардан дык хэй чатаалар болгаш телеграммалар СССР-ниң КНО-га төлөө чөринге элеш турар. Совет улустун болгаш депшилагели бүгү кийи төрөлгөниң улуг баштыгычы—Носиф Виссарионович Сталинның мөчөөни-биле хообаштыр боттарының ханы кажыдалды Американың бөдүүн кижилери совет улуска болгаш Совет чазакка ол чатаалары-биле илеретип турарлар. «Ажыдачы кизи бүртүтүп бөдүүн өң-

чүт болгаш акымы— эш Сталинның мөчөөни-биле хообаштыр бөдүүн ханы муңгаралымы болгаш ажыдачы Совет Эвилелиниң улугуна илеретиптүр сөс таппастыр мөч» деп Нью-Йорктун ажыдачы Эмануэль Трухильо бодуэун телеграмманынга бижээт.

Коннектикут штаттан Элеонора Стивенсонун болгаш Р. Эриксоунун чугаазында мында деп чугаалаан: «Сталин бүгү кийи төрөлгөниң бөдүүн өңүтү чораш, база сизериян улуг Ленин ышкып, ол кажан-даа өлбөс. СССР-ни АКШ-тын арамын»

найрал биетти төрөөн чуртувустун эң эки өрге-ажактарына харылап турар дээр-чиге бүзүрүп турар бис».

«Чидириниң ханы сеткилин депшилагели бүгү американыр улелин турар дээр-чиге бүзүрүр бис. Ол чидиритте кара-чыгыс хары болза, тайбынын херөөнге улам улус-биле бердинери болгаш биетин чуртарыштын арамынга найралды бижылаары бооп болур» деп «Нью уорлд ревью» журналын редактору Джессика Смит бижээт.

(СЭТА).

Монтевидеога болган кажыдалдыг митинг

МОНТЕВИДЕО. Монтевидео хоорайның муниципалдыг шөдүге Носиф Виссарионович Сталинның тураксаалына хообаштырган хэй муң кийи кирякчилик кажыдалдыг митинг болган. Ол митингине Уругвайның коммунистг партиязының Национал комитеди организациястан. Бүгү профшилагелер болгаш депшилагели организацияларын база районлары тилектечилери митингине эш Сталинның чуртарыны болгаш уругвай улустун улуг кажыдалды илеретип турар бижиктиг калбак пестерин тудуп алаш келгенер. Носиф Виссарионович Сталинның ийир ырында тургустунган чуртуунун адаанга он-он делегациялар

чекетер салгылааннар. Совет улус-биле кады ажышкынын илереткен ажыдачыларын муң-муң хол үжүктерин профшилагелиниң организациялары өскедегенер.

Митингге Уругвайның коммунистг партиязының чигинге секретары Эухенио Гомес чүве чугаалаан. Улуг Сталинның мөчөөн уругвай улусту ханым-биле кажыдалган. Чуртуун бүгү хоорайларына кажыдалдыг митинглер болгулаан. И. В. Сталинның мөчөөниң дугайын билди кааш, ажыдачылар, тудугчулар, металлуртар, трамвай болгаш автобус партиянын ажыдачылары база өкөө-даа ажыдачылар боттарының ажымын элөөн каш

минуталар дургузунда соксыдыпканнар деп Гомес чугаалаан.

Ленин-биле кады Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязын тургузарының херөөн, Октябрьдин социалистг Улуг революциязынга, камааты дайынның чылдарында дштыгы интервентилери болгаш аг гвардейжилери чылча шаварына эш Сталинның канчар-даа аажоо улуг ролюн дугайын, социализм тургузушкунуна болгаш делегейин ийги дайынның чылдарында немец-фашистг шериглерин чылча шаварына эш Сталинның ролюн дугайын Гомес томдугай чугаалаан.

(СЭТА).

Студентилерниң делегей эвилелиниң күсүккомунуң сессиязының резолюциязының дугайында

БЕРЛИН. Студентилерниң делегей эвилелиниң (СДЭ) күсүккомунуң март 14-те доозулган сессиясына хүлээп алдынган, студентилерниң 3-ку Бүгү-делегей конгресси чымдырлар дугайында резолюцияга чугаалап турары болза:

СДЭ-нин Уставын бөдүүн 1953 чылдың август 27-де студентилерниң 3-ку Бүгү-делегей конгресси чымдырлар деп СДЭ-нин күсүккому шиптирөөн. Конгресси Варшава эрттирер деп польша студентилерин чалаанын күсүккому өөрүп четиринишкени хүлээп ап турар.

Иван-бүрү чуртарының студентилер организацияларындан алдынган саналдарга үндөшөтүнгөн, СДЭ-нин күсүккому конгрессе моң адаанга айтыртылганы чугаалагыч өөр деп шиптирөөн.

1. Студентилерниң амгы үеге байламы болгаш студентилерниң херегеллерин база өрге-ажактары хандылары дөш демисел-ге студентилерниң Делегей эвилелиниң болгаш студентилер организацияларының со-рудагыры.

2. СДЭ-ниң чөвүлелин солгууру. Кон-

грессе хообаштыр спорт болгаш культура хемчеглерин, мурнунда мыды хемчеглерин чорудуп турганынын дургузгалын ажыда-лашышаан, организациястан чорударын СДЭ-нин секретариатында күсүкком даскан.

Болоний болгаш хамаарылганын чуртарының студентилериниң конгрессе белек-келиге бүгү хемчеглер-биле дузалашкын күсүкком СДЭ-ниң секретариатында дагын тур.

Амыдыралды эң эки байдалдары дөш, национал хамаарышыс чорук дөш, улауэтар арамынга кады ажыдалдыга болгаш тайбын дөш демиселге бүгү делегейниң студентилериниң найралын болгаш чагыс эвни күштедиреринге студентилерниң 3-ку Бүгү-делегей конгрессе дузалаан турары чеди алырынга эргежок бүгү чүдүлгө-ни кылдырычы студентилерниң бүгү органи-зацияларын күсүкком кыйгырып тур.

Иван-бүрү чуртарының студентилер организацияларынын болгаш студентилерниң дөш санын күсүккоминерин барым-далаш, румын аныяктарын болгаш студентилерин чалаанын бөдүүн 1953 чыл-

дың август 2-ден 16-га чедир Бухарестте аныяктарының болгаш студентилериниң тайбын болгаш найрал дөш 4-ку Бүгү-делегей фестивалын чорударының дугайында саналды СДЭ-нин күсүккому дөткити тур. Университеттерге, колледжаларга, факультеттерге болгаш школарга фести-вальга белектерде талзы-биле комитет-терини тургузуп, анаа киржери-биле эрте-деннерин, чогаалчыларын, чуркучуларын, артистерин болгаш спортсменнери чала-арын студентилер организацияларына күсүкком сүмөлөп тур.

СДЭ-нин күсүккому улустарын тайбын камгалаалынын Конгрессиң Кыйгырымы болгаш беш улуг күрүнелерин чазактарына Конгрессиң Кыйгырымы чүдү-дүгүлүп дөткити, база тайбын дөш демиселдин ол документтерде кылдынган программанын долузу-биле дөткити турары-ның дугайын медегел тур. Тайбыны кам-галаарыны улаанган бүгү үстүриян улам улугтырынычы бүгү делегейниң бүгү сту-дентилер организацияларын болгаш бүгү студентилерни күсүкком кыйгырып тур.

(СЭТА).

Японияның иштики политиказының кризиси

ШАНХАЙ. Токио радиоуунуң дындадып турары-биле алдыр, март 14-те япон парламентиниң адаш палатасы 218 бадыла-ашкынырга удур 229 бадылашкыныр-биле Иосиданың чалаанга бүтүрөөлинин шиптирерин үндүргөн. Парламентиниң ада-кы палатаның дүжүргөлини дугайын бол-гаш чаз парламент солгуудаларын чору-

урун дугайын премьер-министр, Иосид чоросан.

Иосиданың чалаанын аштырган ужуру болза, япон кабинеттиң политиказын пар-ламент оппозициянын талазыннан чиди-биле шүтүмүчлөөн болгаш чагырыкчы либералдыг партиянык бодуэун иштике министрлериниң үр үе солчуп бдулуз

турганы болур. Парламентиниң бо сессия-зынга япон кабинетти шүтүмүчлөөн бол-за, бодун америк империализмге жокуп батпа алган амгы япон чазактын антина-ционалдыг политиказынга япон хей-ни-тиниң калбак кезектериниң ханзы-биле таарыммай турарының илерөөшкени бол-ган.

(СЭТА).

Моол Арат Республиканың улус ажыл-агыйының болгаш культура хөгжүлдөзүнүн бирги беш чыл планының күсөяделериниң түңнелдери

УЛАН-БАТОР. Моолун Араттын Революстг партиязының ТК-зының бо айың өгөинде болган эөлчөгели пленумунун шиптирени «Унон» солун парлаан.

Моол Арат Республиканың улус ажыл-агыйынын болгаш культура хөгжүлдөзүнүн талазы-биле бирги беш чыл планынын күсөяделериниң түңнелдериниң дугайында база 1953 чылда улус ажыл-агыйынын планынын согулааларының дугайында ТК-нын секретары Дамбян илетелиниң талазы-биле ТК-ның пленумунун резолюцияда медегел турары болза: Моол Арат Респуб-ликага бирги беш чыл планынын чылдарының дургузунда мал ажымынын үлет-пүрүн, транспортун, харылаанын, чырдышкынының болгаш кадык камгалаанын хөгжүлдөзүнүн талазы-биле дык улуг чедикшикер чеди алдынган. Чыжээрге, 1947 чылдың депши-биле алдыр 1950 чылда чуртка мадын ийити баш са-ны 8,7 хуу улгаткан, оон иштинде хуу ажыдагы арат ажыл-агыйларыны — 7,1 хуу, совхозтарыны — 112,5 хуу, ка-тышкан арат ажыл-агыйларыны — 6,7 катан өскөн. Республиканын үлетпүрү бүдүрүлгө программасын 143,8 хуу күсөйдүп, чамык чаз биопропа-гандтарын бүдүрүлгөни шиптээди алган. Тарылга шөдүн улагтырыныч беш чыл планын күрүнө ажыл-агый черлери 151,1 хуу, тараа культуларынын чымдазы-ның планын—112,5 хуу, сизге кезер шөд-дерин улагтырылганы—105,5 хуу күсөткен.

Бирги беш чыл планынын чылдарының дургузунда моол улус Совет Эвилелиниң дузаламчыны-биле бодуэун үлетпүрү үзү-лөт чокка хөгжүткен. Моол Арат Респуб-ликанын үлетпүрү продукциязынын чылда ортумак улагдышынын беш чыл планы-нын дургузунда ийитизи-биле 9,9 хуу ул-гаткан. 1952 чылда Моол Арат Республи-канын үлетпүрү хемчөөлиниң өзүлдеи 1947 чылга удур 1943 чылдың өскөртүмөс өр-төстөрүнө болаарга, 151 хуу чеди турар. Үлетпүрү министрствонун талазы-биле куш-ажымды бүдүрүчүлү 28,8 хуу бө-дөөн, продукциянын бөт-үнөөн 17,5 хуу чингөөн.

Беш чыл планынын чылдарының дур-гузунда беш чыл планында көрдүмүзгө даг тынжымны үлетпүрүтүн улуг бду-рүлгөлери тургустунган, база өске-даа чам-кы бүдүрүлгелерин калбартап болган өдө чазартып тургускан.

Беш чыл планынын чылдарынын дургу-зунда СССР-нин дузаламчыны-биле И. В.

Кэсонунуң нейтральдыг зоназынга чаз америк чөнгөөлөшкени

ПЕКИН. Синьхуа агентлиелениң көррө-пондентияны март 14-те Кэсондан меде-азинде чугаалап турары болза:

Америк шериг самолёттары март 13-те барык-ла 5 шак 40 минутта Кэсон хоорай-ның төп районун сөгымшты-биле бөк-балашыкына таварыштырган. 3 кизи ба-лылганга. Хэй бижынар үрелген. Корея болгаш кыдат талаанын чорутканы бошай-гы ителгенин көргүскөн болза, 20 ажыг бөкбасарын ол черге октаан, оларның чам-дызы чазылбаан болган.

Ийи талааның харылаа офицерлериниң ол-ла хүн дүш сөөлүте болган хуралын-га корей болгаш кыдат талааның харылаа-ны улуг офицери полковник Чжу Инь болза, бар турар дугуржулганы үрөп ту-рар ол чөнгөөлөшкөнге удур американыр-га аас-биле дурданышкын кылдынычы томулгалаан. Оң айтыканы болза, дугур-жулганы үрөөрн сокспатпай турар ол үрөөшкениниң шынгам айымдымын аме-рик таа билер ужурут. Америк талааның харылаанын улуг офицери Кэрдотун зарымына болза, ол талазы-биле ажилдан-турар америк өрге-чартыга черлери-биле харылашкан, март 14-те хүн сөөлүте кады ителге чорудары-биле Кэсонга келер.

Сөөлү үеге американыр тайбынчылар-га дугайында чугаалашышкынарга ха-мааржы яны-бүрү административтиг дур-гуржулгаларын үзүткө чок үрөп турар, база конференция болур районче болгаш нейтральдыг зонаже чаз-чаз чөнгөөлөш-кениниң ыкмын турарлар. Американыр конференция болур районга өрдөшкенини организациястан болгаш корей база кыдат талааның шериг полициянын багылаан-нар, олар ол району хэй улаа боолуп тур-ганнар. Америк самолёттар дүне болгаш хүндүс конференция районунче хэй улаа арттып кирип, Кэсонун нейтральдыг зона-зын кырычы разведкалыг ужудуу-нулары кыды келген болгаш Кэсонун төп району бомбалаан.

Американырның ол дүржөк үлгөдиш-кенири болза, чугаалашышкынынын шүүт үзөр согулга-биле конференция болур районга болгаш нейтральдыг зонага хамаар-жы дугуржулгаларын американырның сөгымшты-биле үрөп турарын көргүзүп турар. Тайбынчыларга дугайында чугаала-шышкынынын шүүт үзөр согулга-биле конференция болур районга болгаш ней-тралдыг районга хамааржы дугуржулганы америк таа чок кылдырын шиптирөөн чүве болза, олар бодуэун боданын ажы-мыл медегдөө болгаш ол талазы-биле бү-гү бурууну бодунга адыр ужурут дээр-ин медегдөөнө корей болгаш кыдат та-лааның харылаанын улуг офицери томул-галаан.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командылыгының дыңиды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязының Кол командылыгының март 13-те медегдөөн болза, өрткөн хүнүн дургузунда Кореяны Улустун армиязының катыжышкыныны биле кыдат улустун эки-турачылары америк-англи эжелекчилерге болгаш дис-сийманчы шериглерге удур камгаладып түзүшкүнарин чорутканар.

Март 13-те Улустун армиязының эвентиг кесектери биле адыгы-анчылау дайынын 4 самолёттарын алдар аткан.

(СЭТА).

Америк агросорлар Кореяда бактерологтуг дайынны үргүлчүлөвишаан

ПХЕНЬЯН. Америк эжелекчилерини Кореяда бактерологтуг дайынны чоруу-ры үргүлчүлөп турарынын дугайында Ко-реяның Төп телеграф агентлиелениң дын-шынды корей солунар парлап турар.

Дындагы чугаалап турары болза, март 2-де эртенниң 5 шакта ийи америк са-молеттар бир сууржа бактериялар-биле хораннаан куртарыны октаан. Ол девес-көргө дезинфекцияны чоруткан Кавсон мөжүвүн яны-бүрү сууларыныче хады-мырды азыргалыг куртарыны он ийи катан октаан. Хвэя уездигине 16 девес-көргө дриг амгышарыны — сөөктерин, аэромичей дузактарыны, саргыларын, ха-мыр-каларын болгаш өске-даа куртар-ны олар октааннар.

(СЭТА).

Британ империяны Кореяда агрессич шериглериниң шаандагы кол командылакчызының медегели

СИДНЕЙ. Австрали солундары меде-леп турарын бугулар алдыр, Британ импе-рия чуртарының Кореяда шериглериниң кол командылакчызы турган генерал-лей-тенант Бриджлорд март 12-де Австрали парламентиниң кежигүнериниң мурунга чүве чугаалап турган, «Катышкан Наци-аларның чепсекти күштери Кореяда дай-ны тилеш үнүп шыдавас» деп медегелээ.

«Былд улустун ортузунга Чан Кай-ши бодун долузу-биле бужарткан болгаш чедикшикер чеди алдырына кадык-даа маталдыл чөк болган» деп Бридж-лорд чугаалаан.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Ажалга кассалары акшаны анаа шыгаарышкан аңгыда орулганы ба-ла-ла хуулап төдөр ойнаашкынын шыгагыны хүлээп ап турар.

Ойнаашкының шыгагыны орулгазын ойнап алганының хемчөөл-биле төлөөр.

Хамааты кизи бүрүзү 5-тен 10.000 рубль чедир түнүт шыгагыны каш-даа ажалга кассасынга шыгалдыр эргелет.

Тыва автономнуг областын бүгү ажалга кассалары чыл бүрүде-ле ийи ой-наашкыны, биртэзи апрельде, ийигизи октябрьда төнтөлдирген чурум-биле эрттиренин чурумчуткан.

Ойнаашкын саналды-ла 1000 агар санга-ла 25 ойнаашкын таваржыр. Чартык чыл дургузунда шыгагыны ортумак артышкыны-биле:

- 1 ойнаашкын 200 хуу;
- 2 ойнаашкын 100 хуу;
- 22 ойнаашкын 50 хуу болур.

Ажалга кассасынга акшаны шыгалдып турган, шыгагыны түнүп болгаш хуусаалып хамаарыштыр 20.000, 10.000, 5.000 рубльтерин ойнап ап болур.

Ойнап алышкыны канды-даа моондак чокка акша бөдү-биле төлөөр ийи-кпе шыгадыкчынык айттышкынын бугуар ону ажалга кассасында оң агар-санкыче шиптирер.

Ойнаашкының шыгагыны чөрби бирги тиражын 1953 чылдың апрель-ди бирги чартында эрттирер.

Бодунарның акшанын ажалга кассасынга шыгаары!

Шыгагыны дөш болбазын болгаш чакымды ажалга кассалары пынгытм кадалап турар.

Шыгагыны камгалааны СССР-нин чазак магадылап турар.

Тыва автономнуг областын күрүнүнүн куш-ажыл ажалга кассасынын болгаш күрөдиттин эргелели.

1953 чылдың үш кварталдарында областын «Шын» солунунун чагыдылганы чоруп турар

ЧАГЫДЫЛГАНЫ ӨРТӨӨ:

Үш кварталда—39 рубль 15 копейк
Чартык чылда — 26 рубль 10 копейк
8 айда — 13 рубль 05 копейк
Неделяда 5 үнер.

Чагыдылганы «Союзпечатьты» хоорайларда кылдистери, харылаа салбырлары болгаш агентилери, а ол ышкаш бүдүрүлгелер-де, албай черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хей-ниити төлөөлөкчилери хүлээп ап турар.

Оон-биле кады областын «ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ» — «МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ» солундарының чагыдылганын база хүлээп ап турар.

Шупту чагыдылгалыг турарыныч!

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетиникин кулмучу, бажы 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалы